

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 6
2022

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 6

Рівне, 2022

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 6. Рівне : РДГУ, 2022. 136 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 11 від 24 листопада 2022 р.)*

Вивчення системи цінностей споживачів на основі сполученого аналізу здійснюється в наступній послідовності: виявлення відповідних атрибутів; вибір методу подання продукту споживачам; вибір типу вимірювань; визначення типу відносини споживача до продукту; вибір методів аналізу зібраних даних.

Матеріальна складова цінності – це здатність матеріальної частини товару (матеріального блага) задовольняти потреби споживачів відповідно до їх очікувань; сервісна – це здатність нематеріальної частини товару (нематеріального блага: процесу, технології, сервісу) задовольняти потреби споживачів відповідно до їх очікувань; емоційна – це здатність усіх рівнів товару (блага), у тому числі його третього рівня – товару з підкріпленням, формувати позитивне сприйняття цього товару та емоційну прив'язаність споживачів до нього; соціальна – це здатність товару (матеріального чи нематеріального блага) задовольняти потреби не лише окремих споживачів відповідно до їх очікувань, а й референтних груп і соціуму в цілому, що позитивно впливає на конкурентну позицію підприємства: спільна – це здатність товару задовольняти потреби усіх учасників ланцюга її формування відповідно до їх очікувань [2].

Споживча цінність сьогодні – це комплексна система, яка включає складові, починаючи від якості товарів і до охоплення важливих суспільних проблем та тенденцій. Тому підприємства змушені не тільки задовольняти тим вимогам, які висуває ринок, але й передбачити їх, ґрунтуючись на власні потреби, як членів суспільства.

Висновки. Отже, головне призначення товару – задоволення потреб споживача. Характеристики оточення доповнюють споживчу вартість товару, оскільки формування привабливості націлено на якість товару, упаковку, марку товару, підприємство, що організовує після продажне обслуговування, на формування громадської думки та створення задоволеності покупців від купівлі та використання товару. Таким чином, товар може розглядатись як цінність для споживача, якщо він інтегрує у собі елементи фізичних, хімічних і технічних характеристик, а також характеристики оточення товару, які створюють додатковий ефект для споживача [3]. Сукупність споживчих властивостей характеризує рівень якості товару, який у свою чергу відображає рівень його корисності та цінності як для індивіда, так і для суспільства. На нашу думку, склад споживчих властивостей та рівень якості товару варто розглядати з урахуванням їх цінності для окремих сегментів споживачів.

Список використаних джерел

1. Біловодська О. А., Гримайло О. В. Розроблення теоретико -методичного підходу щодо комплексної оцінки упаковки продукції в умовах інноваційного розвитку харчової промисловості : *Науковий журнал «Маркетинг і менеджмент інновацій»*. 2010. № 1 (149). С. 149–160.
2. Медиковський М. О., Шуневич О. Б. Дослідження ефективності методів визначення вагових коефіцієнтів важливості. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2011. № 5. С. 176–182.
3. Прокопенко О.В., Троян М.Ю. Поведінка споживачів: навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2008. 176 с.

УДК 316.6:316.48-057.87

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У СТУДЕНТСЬКИХ ГРУПАХ

Подворна Олена, здобувач ОС «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія», 4 курс, РДГУ

Керівник: Кулакова Л.М., кандидат психологічних наук, доцент

Постановка проблеми. Реформа вищої освіти в нашій державі пов'язана із розробкою підходів та принципів, що сприяють становленню громадянської позиції,

соціальної відповідальності та ініціативи майбутніх фахівців. Саме тому особливого значення набувають питання організації та управління студентської групою яка є не тільки формальним об'єднанням учасників навчального процесу, але і психологічним простором у якому відбувається становлення власної суб'єктності студентства.

Як свідчить практика, вміння жити та навчатись в умовах закладу вищої освіти, бажання конструктивно співпрацювати, уникати складних ситуацій у міжособистісної взаємодії безпосередньо пов'язане з індивідуально-психологічними особливостями студентів та відповідною організацією навчально-виховного процесу у ЗВО.

Мета дослідження полягала у вивченні особливостей конфліктності у студентських групах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зростання напруженості у сучасному суспільстві обумовлює збільшення різноманітних конфліктів та необхідність їх всебічного вивчення з метою нівелювання негативних наслідків та якнайповнішого використання закладених у них позитивних можливостей для розвитку особистості. Проблема конфлікту належить до числа проблем, що мають глобальний характер.

Відомий англійський філософ Т.Гоббс вказує на три основні психологічні причини конфліктів: суперництво, недовіра, бажання слави. А також це особистісне суперництво, спортивні успіхи або невдачі, суперництво за увагу викладачів або протилежної статі, матеріальне положення, нездатність налагодження контактів з іншими людьми в силу особистісних якостей, досягнення в навчанні, науковій праці.

Протиріччя є підґрунтям конфліктних ситуацій. Конфліктна ситуація – виникнення і загострення протиріч між членами групи. Конфлікт (лат. *conflictus* – зіткнення) – зіткнення інтересів осіб і груп, їхній ідей, протилежних поглядів, потреб, оцінок, рівня прагнень, домагань тощо. В основі конфлікту можуть лежати реальні або ілюзорні, усвідомлені й неусвідомлені протиріччя, спроба вирішення яких відбувається на фоні гострих емоційних станів. В основі конфлікту лежать суб'єктивно-об'єктивні протиріччя, але ці два явища (протиріччя і конфлікт) не потрібно ототожнювати. Протиріччя можуть перерости у конфлікт. Студентська молодь є об'єктом широких психологічних досліджень як за кордоном, так і в нашій країні. Головна причина інтересу дослідників до студентства пов'язана із зростанням соціально зумовлених вимог до якості підготовки фахівців.

Сучасні дослідження, що проводяться психологами в Україні зумовлюються необхідністю вивчення особливостей у поведінці людей, які мають місце в перехідний період розвитку суспільства. У сучасних вітчизняних дослідженнях різні види конфліктів вивчаються у зв'язку з проблемами вікового становлення особистості; розглядаються фактори, які впливають на їх виникнення та перебіг (Т.М.Титаренко, О.О.Донченко, О.В.Киричук, Л.Е.Орбан, І.А.Грабська та ін.)

Чи можуть у студентській групі, навіть високого рівня розвитку – колективі, виникати протиріччя? Звичайно, адже причини протиріч у студентському колективі можуть бути такі:

- неадекватна оцінка партнера;
- завищена самооцінка окремих студентів;
- порушення почуття справедливості;
- перекручення окремих студентом інформації про іншого;
- авторитаризм лідера групи загалом або окремої мікрогрупи;
- некоректне ставлення один до одного;
- просто непорозуміння один з одним.

Отже, рефлексія недоліків і переваг методів, пошук їх оптимального сполучення є актуальним завданням соціального психолога, а конфліктологія повинна вже сьогодні будуватися на системі логічно послідовних методологічних й організаційно-технічних процедур, що повинні бути підпорядковані одному завданню: одержати достовірні знання про конфлікти з метою ефективного керування ними.

Студентське середовище не позбавлене конфліктних ситуацій, оскільки тут виникає безліч різноманітних проблем. Вони можуть відбуватися безпосередньо в навчальному закладі або ж за його межами. Проблемні ситуації студентів досить різноманітні та масштабні за своїм проявом. Однак варто відзначити, що найбільше вони пов'язані з навчанням і з особистими причинами психологічного й соціального характерів. Люди не реагують на всі ситуації з нашої точки зору, кожен керується власними принципами, ідеалами та переконаннями.

Це пов'язано з тим, що мотивуюча сила у світогляді студентів належить їх ідеалам, які якісно відрізняються від ідеалів підлітків. Для підлітка – це конкретна людина, яка викликала яскраві враження, а от для юнака – це сформовані власні принципи й погляди, які повинні реалізовуватися в різноманітних ситуаціях, утворюючи згодом чітку моральну позицію. Цей етап у розвитку особистості має назву «формування узагальненого ідеалу». Людина має ідеали та переконання і вимагає від оточуючих їх дотримання – це явище юнацького максималізму [4, с. 298-308].

Водночас у студентському середовищі виникає потреба в переживанні нових вражень, здобутті нового досвіду, створенні образу для успішного спілкування з оточуючими, а також потреба в самовираженні. Щоб задовольнити всі ці потреби, студент повинен пройти етапи глибокого внутрішнього переживання. Молоді люди шукають сприятливі психологічні умови для спілкування, очікують від оточуючих щирості, співпереживання й співчуття, шукають однодумців – людей, які здатні з ними розділити проблеми студентського життя. Проте таке спілкування молоді досить часто буває егоцентричним, тому що прагнення самовиразитися, донести свої проблеми переважає над інтересами та почуттями іншої людини. Це призводить до напруженості в стосунках і, як наслідок, виникнення міжособистісних конфліктів у студентському середовищі [5, с. 53-56].

Найпоширенішим видом конфліктів серед студентів є конфлікт між особистістю та групою. Виникнення його пов'язане з ситуацією, коли хтось із однокласників не бажає дотримуватися усталених норм поведінки або комунікації. Наприклад, студенти звикли завжди готувати всі питання семінару на пару, але один їх однокласник відмовляється це робити й схиляє інших розділити питання. Це викликає незадоволення з боку більшої частини групи, бо якщо працювати в такому режимі, рівень знань буде низьким. Таким чином, виникає конфліктна ситуація між групою та особистістю (окремим студентом). Цим же різновидом є й конфлікт між групою та старостою, коли останній намагається підпорядкувати собі інших студентів, не враховуючи їх думки й позиції. Така поведінка з боку старости заважає іншим проявляти себе, відстоювати власну точку зору та займати гідне місце в колективі. Адже відомо, що сьогодні нашому суспільству потрібні творчі, креативні люди з нестандартною позицією й баченням на світ. Тому виникнення подібних ситуацій є неприпустимим: якщо вони і з'являються, то потребують негайного вирішення.

Разом із тим, поряд із особистісно-груповим конфліктом у ЗВО має місце й міжгруповий конфлікт – конфліктні ситуації студентської групи з представниками ректорату, деканату, профкому чи з іншими групами [3, с. 124].

О.Я. Анцупов та О.І. Шипілов, враховуючи негативні наслідки конфліктної взаємодії, відмітили, що запобігання конфліктам є ще більш важливою складовою, аніж конструктивне їх вирішення. Можна уникнути негативних наслідків, якщо вчасно зреагувати й провести профілактику конфліктних ситуацій, що охоплює чотири напрями: 1) створення об'єктивних умов, які перешкоджають виникненню та деструктивному розвитку передконфліктних ситуацій, 2) оптимізація організаційно-управлінських умов створення й функціонування організацій, 3) усунення соціально-психологічних чинників виникнення конфліктів, 4) блокування особистісних чинників виникнення конфліктів. Як зазначають науковці, для того, щоб профілактика була успішною, всі пункти потрібно використовувати у безпосередній взаємодії та одночасно за всіма напрямками [4, с. 241].

Крім учасників конфлікту, сукупність яких становить його мікросередовище, важливу, а іноді й вирішальну роль у його розвитку відіграє макросередовище, ті конкретні соціально-психологічні умови, в яких він розгортається. Характер конфлікту залежить не

тільки від об'єктивних умов в групі, що створюють, як правило, почуття дискомфорту, обмеження потреб в учасників конфлікту, але нерідко й від суб'єктивного сприйняття ними ситуації, від образу конфлікту, який виникає в створенні діючих у даній конфліктній ситуації осіб або групи. Саме, ці образи, ідеальні картини конфліктної ситуації, а не сама об'єктивна реальність, часто є безпосередньою основою поведінки конфліктуючих сторін. У цьому випадку конфлікт слід розглядати як протидію, що розгортається в певному соціальному просторі – конфліктній ситуації, що включає в свій ареал предметні й суб'єктивні умови конфліктної взаємодії. Інтегральною формою вираження відносин, які зумовлюють спосіб соціальної взаємодії є готовність особистості або до кооперації або до конфронтації. Реалізація конфліктної взаємодії залежить від особистісного вибору, в основі якого лежать певні цінності.

Хоча конфлікти можуть носити негативний характер, з конфліктами, як явищем неминучим, не треба боротися, ними треба управляти. Правильно організована конфліктна взаємодія – це вірний, хоча і не легкий шлях до згоди. Конфлікти можуть виникати практично у всіх сферах людського життя, у тому числі і при здійсненні професійної діяльності. Організація і зміст діяльності визначають специфіку конфлікту, мають характерні особливості і педагогічні конфлікти. В будь-якому конфлікті як соціально-психологічному явищі в діалектичній єдності представлено загальне, особливе і одиничне.

Висновки. Будь-який конфлікт виникає не миттєво, причини його накопичуються і зростають іноді протягом досить довгого часу. Розвиток особи неможливий без подолання внутрішніх суперечностей, розв'язання психологічних конфліктів. Стратегія вирішення конфлікту залежить від суб'єктивного визначення ситуації. Конфлікт може сприйматись як підстава для вирішення протиріччя і в цьому випадку ведеться пошук конструктивної поведінки, направленої на вирішення конфлікту. Якщо ж конфлікт сприймається і оцінюється як загроза тоді людина веде пошук зняття емоційної напруженості, що виникає при конфлікті по типу психологічного захисту.

Список використаних джерел

1. Лаппо В. В. Психологічний клімат академічної групи як чинник виховання духовних цінностей особистості. *Наука і освіта*. 2015. № 10. С. 86-90
2. Лисенко-Гелемб'юк К.М. Специфіка міжособистісного конфлікту в юнацькому віці *Збірник наукових праць: філософія соціологія, психологія*. Івано-Франківськ: Вид-во «Плай ЦІТ» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2009. Вип. 14. Ч.1. С. 298–308.
3. Миронова О.М. Конфліктологія. Навчальний посібник / О.М.Миронова, О.В.Мазоренко. Харків: Вид. ХНЕУ, 2011. 168 с.
4. Психологія конфлікту: навчально-методичний посібник для підготовки магістрів усіх форм навчання / В.Я.Галаган, В.Ф.Орлов, О.М.Отич, О.О.Фурса. Київ: ДЕДУТ. 2008. 422 с.

УДК 159.922.7

ДИНАМІКА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РОЗЛАДІВ ТРИВОЖНОСТІ І АГРЕСІЇ УЗАЛЕЖНЕНИХ ОСІБ НА ЕТАПІ ПОСТРЕАБІЛІТАЦІЇ

**Пономарьов Андрій, здобувач ОС «магістр»
спеціальності 053 «Психологія», 6 курс, КиМУ**

Науковий керівник: Назаревич В.В., кандидат психологічних наук, професор

Постановка проблеми. В даній статті міститься стислий виклад емпіричного дослідження динаміки взаємозв'язку розладів тривожності і агресії у залежених осіб на етапі постреабілітації. Актуальність і доцільність проведення дослідження обґрунтовується не лише необхідністю збагачення наукової теоретичної бази новою інформацією [7, с.156], а й